

ROBERT COPPENHAGEN

HET LAAGLAND MANIFEST

*deze publicatie is onderdeel van het boek
'De belofte van Laagland'*

Chevigny Uitgevers

*Het Laagland Manifest is gepubliceerd
als onderdeel van het boek
De belofte van Laagland
geschreven door Robert Coppenhagen
ISBN 9789079138043*

1e druk, april 2010

Copyright 2010, Chevigny Uitgevers / Robert Coppenhagen

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the publishers's prior consent.

Het Laagland Manifest

de belofte van een samenleving

Ontwikkelen we ons als samenleving
als ECOsysteem of als EGOsysteem?
Dàt is de vraag!

*Opgesteld op 21 juni 2012 te Klein Laagland
door een uitgelezen gezelschap van koplopers
uit alle lagen van de Laaglandse samenleving.*

Proloog

Als schrijvers en ondertekenaars van dit eerste Laagland Manifest weten we dat onze openhartigheid ons kwetsbaar maakt voor kritiek. We hebben lang gewikt en gewogen over de woordkeus in dit manifest en even een gekuiste versie overwogen. Een versie die wat minder scherp in z'n bewoording is, maar tegelijkertijd weer zo keurig nietszeggend. We hebben besloten dat we de kritiek voor lief nemen en hopen dat lezers zich meer willen laten leiden door de geest van dit manifest dan door de letter. De letter kan immers kil, schril en onge-nuanceerd overkomen, de geest is warm, rijk en vol schakeringen.

We nodigen de lezers van dit Laagland Manifest uit het te beschouwen als een uitnodiging om bij te dragen aan een mooiere en betere samenleving, een ieder vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid, vanuit zijn eigen belofte, vanuit zijn eigen koploperschap. Wij geloven in de belofte van Laagland en hopen over vier jaar weer een grootse Samenscholing te organiseren om dan te kijken waar we op dat moment als samenleving tegenaan lopen. Waar we het op dat moment niet meer weten zodat we de vragen van die tijd krijgen aangereikt.

Klein Laagland, 21 juni 2012

Hendrik Bervoets, minister voor Jeugd en Gezin

Leks Dingemans, sectordirecteur ROC

Hans Goedertieren, onder andere voormalig bestuursvoorzitter bank, en informateur

Aad Oosterveld, voormalig hoofd P&O retailketen

Olga Groothuizen, sectordirecteur Hogeschool

Marlies van Heemskerk, projectleider GGD

Joris Hek, directeur facilities Europa Kabelbedrijf

Ella Johnson, bestuurder GGZ instelling, lid van de gezondheidsraad

Han van Leiden, IT programmaleider elektronica-concern

Maarten Los, minister van Financiën

Rien van Oisterwijk, bestuurder ROC

Robin van Plaatsen, CEO grote winkelketen

Freek van Vlissingen, minister president van Laagland

Donald Waterberg, minister van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap

Marinda de Wilde, hoofd Integrale Jeugdzorg grote gemeente

Hendrika Winsemius, global sales manager internationaal chemieconcern

Alle ruim duizend koplopers van de Samenscholing op Klein Laagland

Alle honderden deelnemers aan de Innovatieconferentie op Klein Dondergat

Inleiding

Soms hangt er iets in de lucht en vallen dingen samen, dan geven verschillende mensen, groepen of organisaties vrijwel tegelijkertijd gehoor aan een belofte die hen onbewust verbindt. Een belofte die zich als kriebels in de onderbuik kan aandienen of als een zinding tussen mensen, als een fantastische gedachte of als een wenkend perspectief. Die belofte is als het DNA van een baanbrekende manifestatie, een poort naar een volgend paradigma. In die belofte liggen alle talenten en ingrediënten voor het verwezenlijken ervan voor het oprapen. Maar pas wanneer de belofte wordt herkend en gevoed kunnen de delen aaneen worden gesmeed. Elk mens, elk initiatief, elke gemeenschap, elke organisatie kent een belofte. Een belofte verandert, muteert, ligt soms diep verstopt en verschijnt dan weer aan de oppervlakte om tot volle wasdom en bloei te komen.

Onlangs vonden op de Laaglandse eilanden Klein Laagland en Klein Dondergat onafhankelijk van elkaar twee grootschalige bijeenkomsten plaats van Laaglanders die zich bezonnen op de belofte van Laagland en de strategie die nodig is om

die belofte te verwezenlijken. Op het ene eiland kwamen ruim duizend koplopers uit alle lagen van de Laaglandse samenleving bijeen. Op het andere eiland kwam het Innovatie Initiatief van de minister president bijeen, met honderden prominente bestuurders, politici, wetenschappers en ondernemers. Op wonderlijke wijze kruisten de wegen van beide bijeenkomsten elkaar. De bevindingen van beide gezelschappen kwamen zo overeen en vulden elkaar dermate aan dat besloten werd de uitkomsten van de bijeenkomsten te bundelen tot één manifest als uitdrukking van hun eensgezindheid en verbondenheid: het Laagland Manifest.

In dit Laagland Manifest beschrijven we de belofte die Laagland in zich draagt. Maar ook de schaduwkant van onze samenleving en een bekentenis van ons onvermogen tot nu toe aan die schaduw te ontsnappen. We geven aan welke strategie ons voor ogen staat om de belofte te vervullen en welke vraagstukken in onze samenleving en organisaties de komende jaren centraal zouden moeten staan. Wij zijn ervan overtuigd dat wanneer de vraagstukken in dit manifest leidend zijn in al ons streven, zowel als samenleving als in de organisaties die onderdeel uitmaken van deze samenleving, Laagland aan de vooravond staat van een ongekende bloeiperiode. Een periode die alle kenmerken van een renaissance in zich draagt.

De belofte

De belofte van Laagland

De schrijvers en ondertekenaars van dit manifest zijn ervan overtuigd dat Laagland als samenleving in staat is naar haar belofte te leven, zij heeft alle talenten immers in huis. Het ten volle gebruik maken van onze talenten is tevens onze bijdrage aan de wereldgemeenschap en zo kan een klein land rijk zijn aan invloed. De belofte van Laagland hebben we beschreven als ware het een zelfstandig wezen met karaktereigenschappen en talenten.

*‘Laagland kenmerkt zich door ondernemerschap en handelsgeest.
Innovatie en het ontwikkelen en doorgeven van kennis is haar kracht.
Haar streven is altijd gericht op duurzaamheid en moraliteit.
Gelijkwaardigheid en onafhankelijkheid zijn haar belangrijkste eigenschappen.
Ze is sociaal en betrokken, betrouwbaar en openhartig.
Heelheid en eenheid in verscheidenheid is haar missie in de wereld.’*

De puber Laagland

Een belofte wordt echter niet vanzelf ingelost. Ze kent ook een schaduwkant wanneer je je er structureel tegen verzet, als een puber die het liefst het tegenovergestelde doet van wat er van hem of haar wordt verlangd. Alhoewel we de puber Laagland hieronder karikaturaal schetsen geeft het een goed beeld van hoe onze samenleving zich regelmatig voordoet.

'Laagland gedraagt zich als een drukke, opgewonden, wispelturige, narcistische, adolescente, bureaucratische perfectionist met een naïef romantische kijk op de maakbare samenleving. Chronisch ontevreden, ongenueanceerd en recalcitrant spreken de burgers van Laagland over hun bestuurders en over landgenoten die anders zijn dan zijzelf. Bestuurders praten burgers naar de mond, bestrijden en betwisten elkaar en beloven meer voor minder, waarmee onverdraagzaamheid en onverzadigbaarheid wordt gevoed.'

ECOsysteem of EGOsysteem

Zoals een belofte vervulling in zich draagt en een puber zich tegen zijn belofte verzet kan elke gemeenschap kiezen voor vervulling of verzet. Elke gemeenschap heeft een keus zich te ontwikkelen als een ECOSysteem of als een EGOsysteem. Wordt er geïnvesteerd in het geheel en dragen de onderdelen daaraan bij of is het ieder voor zich? Gaan we voor duurzaamheid of kortetermijn gewin? Gaan we voor heilheid of fragmentatie, voor verantwoordelijkheid of regeldwang, voor koploperschap of middelmaat?

De bekentenis

De weg kwijt

Op onze beider bijeenkomsten is uitvoerig gesproken over de kwaliteiten van ons land, maar ook over de schaduwzijde: de onmacht en de frustratie om er structureel iets aan te veranderen. We hebben gemeend dat we daar ook in dit manifest uiting aan moeten geven. Tegelijkertijd realiseren we ons dat sommige lezers van dit manifest een aantal van ons wellicht zullen zien als de primair verantwoordelijken voor de situatie waar we ons als samenleving in bevinden. Deels is dat zo, veel van de schrijvers en ondertekenaars van dit manifest staan ergens in Laagland aan het roer of hebben er lang aan gestaan. Dit kan dan ook als een bekentenis en een brevet van onvermogen worden gezien en zo is het ook. We waren deels de weg kwijt en met ons vele anderen.

Niet-weten

Het is niet makkelijk om te bekennen dat je de weg kwijt bent, zeker niet als je in een verantwoordelijke positie verkeerd. Het heeft dan ook even geduurd voordat we aan elkaar durfden te bekennen dat we het niet meer wisten. Dat was

wellicht de meest onthutsende ontdekking die we op onze bijeenkomsten hebben gedaan. Het collectieve besef van niet-weten is echter ook onze belangrijkste ontdekking geweest. Want pas wanneer je beseft dat je de weg kwijt bent, dat je het niet meer weet, kunnen zich de vragen aandienen die je weer op koers brengen. Daarom beschrijven we hieronder onverbloemd onze analyse van onze stuurlaasheid en de vragen en de strategie die ons weer op koers kunnen brengen.

Een bevoorrecht land

Voordat wij harde woorden geven aan wat er nog onvolkomen is aan Laagland, is het goed onze samenleving te prijzen, want hoeveel er ook te verbeteren valt en hoezeer we wellicht zoekende zijn in onze koers, het verleden heeft ons heel veel gebracht. Dit manifest dient dan ook in het perspectief te staan van onze verworvenheden als samenleving.

Laagland is een bevoorrecht land. Het is relatief veilig, onze gezondheidszorg en ons onderwijs staan op een hoog peil, het is een welvarend land met goede publieke en sociale voorzieningen en er zijn ruime mogelijkheden voor werk, ontwikkeling, wetenschap, cultuur en ontspanning. We letten steeds beter op ons milieu waardoor we in een steeds schoner land leven. In die zin functioneert onze samenleving tot op zekere hoogte als een ECOSysteem. Alhoewel daar veel op af te dingen valt is het op wereldschaal niet te ontkennen en daar mogen we trots op zijn.

Hebzucht en regelzucht

Toch staat de kwaliteit van onze verworvenheden al geruime tijd onder steeds grotere druk door hebzucht en regelzucht. Dat komt tot uiting in de mateloosheid van bedrijven

in hun streven naar nog meer winst en de grenzeloosheid van overheden en organisaties naar nog meer beheersing. Beide gaan altijd over meer voor minder en hebben de gemiddelde Laaglander steeds meer in de tang. Beide zijn op termijn de vijand van kwaliteit en duurzame ontwikkeling, want uiteindelijk zijn ze gebaseerd op egoïsme en wantrouwen en leiden ze af van de belofte die Laagland in zich draagt. Samen leiden ze tot morele armoede en formele onrechtvaardigheid met als gevolg de afbraak van onze beschaving. Beide worden ons opgelegd onder het mom van kortetermijn belangen waar niemand tegen kan zijn. Toch hebben ze uiteindelijk de werking van een dictatuur. Stap voor stap worden creativiteit, vitaliteit, autonomie en gemeenschapszin belemmerd en ontmoedigd. Zo dreigt onze samenleving steeds meer te functioneren als een EGOsysteem.

Gevangen

Niemand wil dit, ook niet onze politici, bestuurders en managers en toch zijn we nog niet in staat gebleken om het tij te keren. Al jaren proberen we er wat aan te doen, toch groeit de problematiek. Dagelijks verbaast de gemiddelde Laaglander zich over de bizarre maatregelen die worden getroffen om de problematiek te lijf te gaan, terwijl we op de werkvloer weten dat het effect veelal averechts is. Onevenredig winstbejag en ongebreidelde beheerszucht voeren steeds weer de boventoon. Vaak onder het mom van verheven doelen waar de verkondigers zelf soms ook in geloven, want er is slechts zelden sprake van boze opzet. Meestal is men zelf onbewust gevangene van de dogma's die men verkondigd.

In talloze organisaties kun je de pijn zien van mensen die voelen dat ze gevangen zitten in een systeem dat zijn eigen

gang lijkt te gaan. Een systeem dat vervreemdt en de verkeerde krachten in mensen oproept. Een systeem dat mensen afhoudt van dat waarvan ze weten dat het het goede of juiste is. Allemaal gestresste systemen, die we al jarenlang proberen beter werkend te krijgen en alles dat wordt geprobeerd bewerkstelligd meer van hetzelfde. Zijn we dan dom? Nee, want er werken allemaal buitengewoon intelligente en gepassioneerde mensen om die systemen beter te laten functioneren. Alleen gaan we structureel voorbij aan de oorsprong, ofwel de belofte van die systemen, waar die systemen voor dienen en hoe ze gebruikt dienen te worden.

Veel van de oplossingen die we met z'n allen bedenken om systemen beter functionerend te krijgen versterken slechts het onvermogen van het systeem, omdat ze vanuit hebzucht en regelzucht worden ingebracht, meer voor minder. Vaak voelen we al heel lang dat er iets niet klopt. We weten bijvoorbeeld allang dat het paradigma van marktwerking in de publieke sector een paradogma is geworden en inmiddels meer schade berokkent dan dat het oplevert. We weten allang dat schaalvergroting niet het ultieme middel is voor meer efficiency en minder kosten, toch gaan we er mee door. We weten allang dat de kwaliteit van het onderwijssysteem niet beter wordt door nog meer vernieuwingen af te dwingen en nog meer te controleren, toch is het onze enige remedie. We weten allang dat veel private equity- en hedgefondsen (de goeden niet te na gesproken) uitsluitend geïnteresseerd zijn in kortetermijn winst en bedrijven uitzuigen en toch laten we ons opkopen. We weten al lang dat het circus van aanbestedingen de kwaliteit niet bevordert en de beste aanbieders vaak uitsluit, toch zien we met lede ogen aan hoe aanbesteders in zee gaan met leveranciers waar ze eigenlijk geen zaken mee willen doen.

We weten allang dat het vaak de professional op de werkvloer is die het beste weet wat hij nodig heeft om de kwaliteit van zijn werk te verhogen en toch blijven we beleid topdown bepalen. We weten het allang en toch worden we steeds weer in verleiding gebracht door hebzucht en regelzucht, alsof het een verslaving is. Niets menselijks is ons vreemd.

In dit manifest reiken we een strategie en de vragen aan die ervoor kunnen zorgen dat we dit patroon doorbreken. De strategie en de èchte vragen van ons tijdsgewricht die het tij fundamenteel en structureel kunnen keren. Het is een oeroude strategie en het zijn universele vragen die eens in de zoveel tijd moeten worden gesteld. Een strategie en vragen die iedereen in onze samenleving aangaan, eenieder vanuit zijn eigen rol en verantwoordelijkheid.

De Strategie

Koploperschap

In Laagland hebben we een enorm onontdekt reservoir aan kennis in huis. Dit kennisreservoir zou de samenleving en de organisaties die daar deel vanuit maken kunnen voorzien in jaren van innovatie, creativiteit, efficiencyverbetering, rendementsverhoging, betrokkenheid en plezier in samenwerking. Het reservoir wordt gevormd door de ongebruikte kennis en ervaring die besloten ligt in de koplopers die veel organisaties rijk zijn. Koplopers zijn mensen of teams die in de manier waarop zij werken tot voorbeeld kunnen dienen. Zij krijgen zaken voor elkaar waar hun omgeving vol bewondering op toekijkt. Zij gaan voorbij aan belemmeringen waar anderen afhaken. Zij vinden oplossingen waar het gebruikelijk is problemen te signaleren. Koplopers geven nu vorm aan de toekomst van organisaties en onze samenleving, vaak zonder dat ze zich daarvan zelf bewust zijn en regelmatig blijft het ook onzichtbaar voor hun omgeving. Koplopers zijn er in alle soorten en maten. Stille harde werkers, notoire mopperaars, enthousiaste optimisten, creatieve chaoten, weigerachtige anarchisten, allemaal autonome professionals die met veel toewijding, aan-

dacht, creativiteit en liefde voor hun vak de grenzen opzoeken van het maakbare. Wat koplopers kenmerkt is dat ze gehoor geven aan hun belofte en ten volle gebruik maken van hun talenten in samenspel met hun omgeving. Deze koplopers zijn in alle lagen en delen van de samenleving en van organisaties te vinden. Zij doen dingen waarvan we veel zouden kunnen leren mits we wisten wat ze te bieden hebben.

Koplopers zijn overal

Als je goed kijkt zijn ze overal te herkennen, koplopers. Als je je er bewust van zou zijn, zou je er ook steeds meer zien, want in elk mens schuilt een koploper. Koplopers zijn geen perfecte mensen, maar op een bepaald terrein lopen ze voorop, hebben ze iets wat anderen niet hebben, doen ze iets waarvan je kunt zeggen, dat zouden er meer moeten doen. Het eigenaardige is echter dat we het meestal zo druk hebben met onze dagelijkse besognes dat we aan koplopers voorbij gaan. Zo druk met het beheersen en controleren van de huidige werkelijkheid dat we niet zien wie de oplossingen voor de toekomst al in huis hebben.

Het DNA van de toekomst is er al

Stel je eens voor dat tachtig procent van hetgeen je als bestuur en management aan visie en ambitie wilt realiseren in potentie in de samenleving en in je organisatie nu al voorhanden is. Met andere woorden, dat het DNA van je meerjarenplannen voor het oprapen ligt, dat je er niet aan hoeft te sleuren of te trekken, dat je veel minder projectplannen, beleidsnota's, beheersprotocollen en controlesystemen nodig hebt om je visie te verwezenlijken, alleen door de kennis van de koplopers te bevrijden? Stel je eens voor, dat het meeste er al is en dat je het kunt mobiliseren door koplopers met el-

kaar te verbinden en hun kennis en ervaring toegankelijk en overdraagbaar te maken. Zou dat niet een geweldig bevrijdend perspectief zijn?

De koploperstrategie

De koploperstrategie gaat over het bevrijden en toegankelijk maken van koploperkennis. Over het vormgeven van de toekomst door de toekomst te herkennen in dat wat er al is. De koploperstrategie is zo eenvoudig, inspirerend en vruchtbaar dat er eigenlijk nauwelijks sprake is van een investering, omdat die gering is in verhouding tot de opbrengst. De koploperstrategie gaat voorbij aan de belemmeringen van de huidige werkelijkheid zonder de realiteit uit het oog te verliezen. Sterker nog, ze is altijd gebaseerd op praktische toepasbaarheid.

Kenniskringloop

De koploperstrategie voedt de huidige werkelijkheid met het DNA van de toekomst door met de praktijkkennis van koplopers het bestaande systeem te voeden. Zodat onze systemen en protocollen zich naar koplopers gaan richten in plaats van dat we koplopers dwingen zich naar de huidige systemen te gedragen. Zo zorgt het bevrijden van koploperkennis structureel voor het vereenvoudigen en optimaliseren van onze beheerssystemen en voedt het bestuurders en managers met toegepaste oplossingen van de werkvloer. Tegelijkertijd wordt de werkvloer structureel gevoed met de kennis en kaders van bestuur en management. Zo ontstaat een wederkerige permanente kringloop van kennis, een kenniskringloop.

Nieuw en zo oud als de wereld

De koploperstrategie is een strategie om een samenleving en haar organisaties duurzaam te veranderen en/of te reorga-

niseren. Alhoewel de strategie in naam nieuw is, wordt ze al eeuwen (in onderdelen) toegepast, omdat ze gebaseerd is op eenvoudige menselijke wetmatigheden, waaronder: dat wat je aandacht geeft groeit.

De koploperstrategie in de praktijk

De koploperstrategie wordt op dit moment al toegepast bij diverse Laaglandse gemeenten, bij samenwerkende zorginstellingen, bij het bestrijden van huiselijk geweld, bij de opvang van dak- en thuislozen, in het beroepsonderwijs, op universiteiten, bij internationale winkelketens, bij diverse woningcorporaties, bij banken, bij bibliotheken en diverse andere grote en middelgrote organisaties en samenwerkingsverbanden in het maatschappelijk middenveld.

Oproep implementatie koploperstrategie

Wij roepen alle organisaties op, die er in hun ontwikkeling aan toe zijn, de koploperstrategie in hun organisatie toe te passen, omdat wij ervan overtuigd zijn dat zij op die manier het beste bijdragen aan het vervullen van de belofte van de Laaglandse samenleving. Wanneer organisaties zich structureel richten op koplopers ontwikkelen we ons als samenleving naar een ECOsysteem.

De vragen van deze tijd

Elke gemeenschap ontwikkelt zich in fasen. Om de ontwikkeling van die gemeenschap in goede banen te leiden is het van belang de echte vragen van de tijdgeest te herkennen. Hoewel de vragen universeel zijn, zijn de antwoorden afhankelijk van de context. Elke gemeenschap zou eens in de vier jaar op zoek moeten gaan naar de echte vragen van de tijd. Soms zullen de vragen veranderen, soms zullen ze worden aangepast en soms zullen ze gelijk blijven. In dit eerste Laagland Manifest staan de vragen van deze tijd opgetekend. De Laaglandse samenleving en de organisaties die daar deel vanuit maken hebben deze vragen voortdurend te stellen bij het bepalen van hun koers en beleid.

De vragen zijn gerangschikt rondom vier fundamentele verschuivingen, ofwel paradigmashifts, waarvoor wij als samenleving staan:

- Van fragmentatie naar heelheid
- Van hebzucht naar duurzaamheid
- Van regeldwang naar verantwoordelijkheid
- Van middelmaat naar koploperschap

Iedere paradigmashift wordt kort ingeleid waarna de hoofdvraag wordt gesteld. Iedere hoofdvraag kent vier afgeleide vragen die naar meer concrete antwoorden leiden. Iedere organisatie kan eigen passende vragen verzinnen rondom de paradigmashifts, vertaald naar de eigen situatie en context.

Van fragmentatie naar heelheid

De enorme sociale en materiële vooruitgang die onze samenleving de afgelopen eeuwen heeft geboekt is voor een belangrijk deel te danken aan de toename van onze specialistische kennis op talloze gebieden. Ga maar eens na hoeveel verschillende functies er in een middelgrote onderneming of organisatie worden onderscheiden (tientallen). Stel je eens voor met hoeveel verschillende functionarissen een student op een ROC te maken heeft zowel direct als indirect (tientallen) of een patiënt in een ziekenhuis (meer dan honderd), of bedenk met hoeveel instanties een probleemgezin in een stad te maken kan hebben (tientallen). Alhoewel al die specialisten in principe allemaal de klant, leerling of patiënt als geheel ten dienste staan, worden ze in de dagelijkse praktijk afgerekend, aangestuurd, gefinancierd en gecontroleerd op prestaties van hun eigen specialistische onderdeel. Tegelijkertijd worden de specialisten gecontroleerd en aangestuurd op onderdelen van hun specialisme en vaak niet op hun functioneren als hele professional. Die enorm gefragmenteerde regelgeving en aansturing bevordert een middelpuntvliedende kracht, waardoor de zorg voor en de blik op het geheel onder grote druk komt te staan. Er is heel veel zorg en kennis voor de onderdelen, maar wie is er van het geheel? Wie of wat stuurt de middelpuntzoekende kracht? Temidden van al die specialismen raakt de hele(nde) mens ondergesneeuwd.

Kernvraag

Hoe komt de hele(nde) mens centraal te staan in de manier waarop mensen in organisaties worden aangestuurd en in de manier waarop klanten, burgers, patiënten en studenten bediend worden?

Afgeleide vragen

- Hoe zorgen we ervoor dat de hele(nde) mens centraal blijft staan binnen de verregaande specialisatie in organisaties en in onze samenleving?
- Hoe zorgen we ervoor dat elk specialisme verbinding heeft met, en ten dienste staat aan, een groter geheel?
- Hoe zorgen we ervoor dat de gefragmenteerde aansturing, financiering en controle van alle specialistische onderdelen van onze samenleving en organisaties er niet toe leiden dat de delen voor hun eigenbelang zorgen ten koste van het geheel?
- Hoe zorgen we ervoor dat er ten alle tijden praktijkgerichte regie is op het geheel, zonder een nieuwe bureaucratische laag in het leven te roepen?

Van hebzucht naar duurzaamheid

Hebzucht of eigenbelang is van alle tijden en van alle mensen. Soms is ze onbeschaamd en ongebreideld, soms is ze gevoed door gelegenheid en zo gegroeid. Hebzucht verliest het verband uit het oog tussen verdiensten en opbrengsten en woont op langere termijn het geheel uit. Wanneer een systeem structureel door hebzucht wordt leeggegeten, moeten de andere onderdelen in een systeem onevenredig hard werken om het systeem als geheel in balans te houden.

Zo ontstaan EGOsystemen. Hebzucht is de nagel aan de doodskist van duurzaamheid. Tegelijkertijd is het van belang dat zij die overvloedig bijdragen aan het welzijn van een sys-

teem als geheel (waar alle onderdelen weer van profiteren), even overvloedig beloond worden voor hun diensten. Zo komen ook die beloningen weer het geheel ten goede.

Kernvraag

Hoe zorgen we ervoor dat overvloedige bijdragen overvloedig gewaardeerd worden, zodat overvloed wordt gevoed in plaats van schaarste en hebzucht?

Afgeleide vragen

- Hoe zorgen we ervoor dat zinvolle duurzame groei beter wordt beloond dan kortetermijn groei om de winst?
- Hoe zorgen we ervoor dat hebzucht onze organisatie-systemen niet domineert?
- Hoe zorgen we ervoor dat rijkdom en overvloed niet worden verward met hebzucht?
- Hoe zorgen we ervoor dat professionaliteit, aandacht, verantwoordelijkheid en inzet leidend worden in beloningen?

Van regeldwang naar verantwoordelijkheid

Met behulpzame protocollen, procedures, systemen en controles zijn we er als mensheid in geslaagd veel van onze kennis te borgen en over te dragen. Zo krijgen en houden we vliegtuigen in de lucht, kunnen we de meest complexe medische operaties verrichten, kunnen we mensen opleiden in oneindig veel vakgebieden en zijn we in staat onze winkels bevoorrad te houden. Voor vrijwel alles hebben we wet- en regelgeving die ons als samenleving ten dienste staan. Tegelijkertijd wordt veel van de regelgeving in de dagelijkse praktijk als beknellend, contraproductief en tegenstrijdig ervaren. Iedere Laaglander wordt op zijn werk of in zijn privé-leven vrijwel dagelijks ge-

confronteerd met belemmerende regelgeving die zijn of haar functioneren op een negatieve manier beperkt of beïnvloedt. Veel regelgeving is ontstaan en gebaseerd op risico's die we willen vermijden of kwaliteit die we willen borgen. Tot aan een bepaalde grens is deze regelgeving behulpzaam, voorbij die grens schaadt ze meer dan dat ze oplevert. Wanneer regelgeving het onderscheidingsvermogen, de professionaliteit en de aandacht van de mensen die het betreft in de weg gaat staan en we de maakbaarheid van de samenleving voorop stellen en geen verantwoordelijkheid willen nemen voor de risico's die het leven met zich meebrengt, creëren we een illusie van beheersing, de beheersingsillusie.

Kernvraag

Hoe zorgen we ervoor dat we de zeepbel van de beheersingsillusie doorprikken en meer gaan vertrouwen op onderscheidingsvermogen, professionaliteit, aandacht en eigen verantwoordelijkheid van burgers en professionals?

Afgeleide vragen

- Hoe zorgen we ervoor dat zowel bestuurders, politici en de Laaglandse burgers zich in hun regeldrang niet laten leiden door opportunisme en media-aandacht, maar door de praktijkkennis van professionals?
- Hoe zorgen we ervoor dat professionele ruimte gewaardeerd en gestimuleerd wordt in plaats van geprotocolleerd en afgestraft?
- Hoe zorgen we ervoor dat we als samenleving aanvaardbare risico's accepteren als onderdeel van het leven?
- Hoe zorgen we ervoor dat we onze regelgeving niet laten domineren door de negatieve uitzonderingen in een systeem, maar dat deze zoveel mogelijk de positieve voorhoede stimuleert?

Van middelmaat naar koploperschap

Laagland is een geweldig land, het is relatief sociaal en welvarend. Het is een land van overleg, compromissen en er samen uitkomen. Dat heeft enorm veel voordelen, want daarmee sluiten we mensen niet uit en zijn we allemaal gelijkwaardig. Dat dit in de praktijk lang niet altijd zo is weten we ook. Er zijn grote verschillen en onbekend maakt onbemind. Mensen die anders zijn, of niet passen binnen de gemiddelde normen, worden bekritiseerd, argwanend bekeken, met de nek aangekeken of willen we zelfs het land uit hebben. We heten tolerant te zijn, maar dat beperkt zich vaak tot onze eigen normen en waarden. Doe maar gewoon dan doe je al gek genoeg, je kop niet boven het maaiveld uitsteken, gelijke monniken gelijke kappen, de gulden middenweg, middelmaat versiert de straat, bescheidenheid siert de mens, zijn zo maar een greep uit typisch Laaglandse spreekwoorden en gezegden. Eigenlijk houden Laaglanders niet zo van uitzonderingen, die passen niet binnen onze systemen en protocollen, die passen niet binnen ons denkraam, vallen uit de toon en zijn lastig in te delen en aan te sturen. Of het nu vreemdelingen zijn of mensen die voorop lopen, zij die dingen doen waar anderen nog niet aan hebben gedacht, of waarvan men zegt dat het niet kan of mag. Zij die zich niets aantrekken van wat anderen ervan vinden, maar doorgaan waar anderen afhaken en praktische oplossingen vinden voor de vragen of problemen van cliënten, studenten, burgers of patiënten. Zij die voorbijgaan aan de middelmaat en hun kop boven het maaiveld uitsteken, niet uit bravoure, maar uit passie, overtuiging, vakmanschap en pioniersdrang. Zij zijn de koplopers van Laagland, zij beschikken over het DNA van de toekomst.

Kernvraag

Hoe krijgen we het voor elkaar dat we ons in organisaties en onze samenleving structureel meer richten op koploperschap in plaats van het bestrijden van negatieve uitzonderingen?

Afgeleide vragen

- Hoe zorgen we ervoor dat we in organisaties koploperschap structureel, voeden, faciliteren en eren?
- Hoe krijgen we het voor elkaar dat koploperkennis structureel onze organisaties voedt?
- Hoe zorgen we ervoor dat het koploperschap in zoveel mogelijk mensen wordt bevrijdt?
- Hoe zorgen we ervoor dat mensen zoveel mogelijk verantwoordelijkheid gaan nemen voor hun eigen koploperschap?

Oproep

Wij roepen de Laaglandse samenleving, en de organisaties die daar deel vanuit maken, op om zich bovenstaande vragen voortdurend te stellen bij het bepalen van hun koers en beleid. Zo zal de belofte van onze samenleving nog meer tot bloei komen en zich stap voor stap transformeren van een EGOsysteem naar een ECOsysteem. Heelheid en eenheid in verscheidenheid.

Meer over Het Laagland Manifest?

www.debeloftevanlaagland.nl
www.koploperstrategie.nl
www.openbareaanbeveling.nl

Kern Konsult
www.kernkonsult.nl
robert.copenhagen@kernkonsult.nl

Chevigny Uitgevers
www.chevigny.nl

